

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

MARGUČIŲ KALBA

2013-12-16

ŽURNALAS: TAUTODAILĖS METRAŠTIS

TEMA: Etninė kultūra

AUTORIUS: Audronė Lampickienė

DATA: 2013-12

Mažas didelis stebuklas. Šimtas, du šimtai, trys šimtai taškelių ir brūkšnelių ant vieno kiaušinio lukšto. Raštai juostiniai (begalybė), dviejų dalių (dangus ir žemė), trijų dalių (trejybė), keturių dalių (keturios stichijos, metų laikai, pasaulio šalys). Saulutės, žalčiukai, lapeliai, laimės šluotelės, spinduliai, paukštukai – raštai kalba apie nuolat atsinaujinančią gyvybę, cikliškumą. Nė vieno atsitiktinio brūkšnelio. Chaoso, netvarkos nebuvimas byloja apie vidinę harmoniją, leidžiančią margintojui dailiai „rašyti“ šį velykinį metraštį. Kiekvienas rašto elementas tarsi raidė, iš jų susideda žodžiai, o iš žodžių – pasakojimai. Gimimo, augimo, sveikatos simbolis kiaušinis, tapdamas margučiu, įgauna dar stipresnę gyvybės teikimo galią.

Dažnas iš mūsų mokame skaityti keliomis kalbomis, lengvai atpažįstame daugybę naujai susikuriančių prekinį ženklų, o delne laikydami šimtamečiais simboliais išrašytą margutį, pasijuntame beraščiais... Net graudu darosi, kai į margučių marginimo pamokėles atvedusi anūkus moteris prisipažįsta: „Taip, žinau, mano močiutė kaime margindavo vašku“. O ji pati nė karto nebuvo paėmusi į rankas kotelio su adatėle. Gerai, kad nors anūkams leidžia pamėginti, gal kuris nors iš jų taps margučių margintoju. Kaip nutiko straipsnio autorei.

Viskas prasidėjo nuo vaikystės Velykų, nuo mamos (tautodailininkė, tapytoja ir margučių margintoja Danguolė Dikšienė). Kiek save prisimenu, mūsų namuose margučiai Velykoms visuomet būdavo marginami vašku. Stebėdavau vaško šildyklę, mamos susikaupimą, ritmiškai rankoje judantį medinį kotelį su gale išmeigta adatėle, pilnėjantį raštuotų kiaušinių dubenį. Visada išsirinkdavau gražiausią. Jau ūgtelėjusi išdrįsau marginti pati. Kai pagaliau gavosi, užplūdo didelis džiaugsmas, kuris, rodos, sprogdino iš vidaus. Pati stebėjau, iš kur atsiranda raštai, ženklų deriniai, vis naujai susidėliojantys.

Tas džiaugsmas, užplūdęs marginant margučius, tebeplūsta. Parodose dalyvauju nuo 2004 metų, mano margučių yra visuose pasaulio žemynuose, marginimo meno mokau ir didelius, ir mažus, Lietuvoje ir užsienyje. Pirmoji mano mokinė – dukra. Būdama trejų metų, stebėdama mane marginančią, yra pasakiusi: „kai aš būsiu mama, taip

pat marginsiu“. Šiandien jai 21-eri, ji dar ne mama, bet margina puikiai. Stebint mamos, dukros ir savo margučius, apima nuostaba: jie visi tokie panašūs! Ir tokie skirtingi! Nėra dviejų vienodų. Ir tampa aišku, kad čia ne mūsų fantazijos reikalas. Mes tik „užrašome“ ant margučių mūsų senolių patirtį ir išmintį, kurią kiekvienas gimdamas atsinešame pasąmonėje. Atsinešame, bet dažnai apie tai net nežinome, nes skubame, lekiame, bėgame į šurmulį, triukšmą, bėgame nuo pačių savęs. Sužinoti paprasta, tereikia noro. Tik įsigilinti, įsiklausyti. Ir atpažinsime tikrąjį jausmą, tikrąjį pašaukimą.

Margučių marginimo vašku pamokas vedu muziejuose, mokyklose, įmonėse, organizacijose. Kaimuose, miestuose ir miesteliuose. Rezultatas visuomet džiugina. Ypač malonu, kai mokymo pradžioje buvę priešiška nusiteikę mokiniai „sušyla“ pabendravus, įvertinus sėkmingus, tiesius vaško brūkšnelius ant kiaušinio lukšto. Miela matyti, kaip vieną, kitą jaunąją margintoją pagauna įkvėpimas, kaip jie sunerimsta, pristigus kūrybinės medžiagos – kiaušinių. Sekantis nerimas būna, pagalvojus apie artėjančias Velykas: kur gauti priemones margučių marginimui? Viskas nesunkiai prieinama. Vašką galima kaitinti aromatinio aliejaus šildykklėje, piešinio atlikimui naudoti medinį kotelį arba pieštuką su gale išmeigta adatėle – smeigtuku.

Pačią skaitlingiausią pamoką turėjau Japonijoje, Tokijo tarptautiniame krikščioniškajame universitete. Ir pačią maloniausią. Visi parengiamieji darbai, pradedant sulankstomų kėdžių sunešimu, baigiant vaško šildyklių ir kotelių išdaliniu, tarsi nusidirbo patys, nespėjus ko nors paprašyti pagalbos. Ten akimirksniu, be žodžių kiekvienas supranta, kada ir kokios pagalbos reikia. Mokinių per vieną mokymo dieną – per 80. Vieni išeina, kiti ateina, dar kiti pareina tęsti vaško nuvalymo darbų nuo jau nudažytų margučių. Kažkas vaišina naminiu pyragu, čia pat verdama arbata, viskas vyksta sklandžiai, aplinka itin draugiška ir maloni. Jeigu aiškinu, visi klauso, stebi judesius, dėmesingai mokosi. Lietuvoje, kaip taisyklė, aiškinimo metu didelė dalis mokinių užsiima pašaliniais dalykais, o pradėję marginti, klausia asmeniškai, nes „niekas neišeina“. Tiems, kurie yra atidūs, visada išeina. Japonai – labai gabūs kopijuotojai. Jie visi iki vieno vašku margino pirmą kartą gyvenime, bet buvo puikių rezultatų: raštas lygus, simetriškas, visi brūkšneliai tvarkingi ir tiesūs. Po pamokos nejučia piršosi išvada: man tiesiog pasisekė, kad į mokymus atėjo tik labai gabūs, labai supratingi žmonės.

Neteigiu, kad visi būtinai turime margučius marginti tradiciniais būdais. Galime ir kinišką lipduką užklijuoti, bet bent jau žinokime patys ir pasakykime tiems, kurie nežino, ypač mažiesiems, kas yra lietuviška, kas yra tradicija, o kas yra ne mūsų kultūra. Privalomų etninės kultūros pamokų nebuvimas mokyklose kartais užkerta kelią šiam žinojimui. Todėl šiandien vaikams, o ir ne tik jiems, kalendorinių švenčių metu svarbūs yra kiti dalykai nei mūsų protėviams. Dažnam vaikui Kalėdos asocijuojasi tik su dovanomis, o Velykos – su šokoladiniais ir kitokiais kiaušiniais, kuriais prekiaujama šventiniu laikotarpiu. Pati švenčių esmė tarsi lieka nuošaly. Pamirštame Kūdikėlių ėdžiose, pirmuosius kalėdinių dovanų teikėjus Tris Karalius, per Velykas širdyse neišgyvename Prisikėlimo, nuvertiname delne telpantį mažą didelį pasaulį – lietuvišką margutį.

